

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 580/2024-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Mgr. PhDr. Zuzanou Tománkovou Mikovou, PhD., MPH, advokátkou, Šancová 110, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14C/9/2019 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14C/9/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Okresnému súdu Trnava **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14C/9/2019 konal bez zbytočných prietahov.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **2 000 eur**, ktoré **je** Okresný súd Trnava **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Trnava **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **713,96 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

- Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 3. októbra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14C/9/2019 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov a priznal mu finančné zadosťučinenie 10 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou z 10. septembra 2019 na okresnom súde domáha v napadnutom konaní ochrany svojich osobnostných práv. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uviedol chronológiu úkonov okresného súdu v napadnutom konaní, z ktorej vyplýva, že 14. októbra 2019 doplnil žalobu o dôkazné prostriedky, 18. decembra 2019 ho súd vyzval na zaplatenie súdneho poplatku, 5. februára 2020 vyzval súd sťažovateľa na doplnenie ďalšieho USB nosiča (sťažovateľ ho predložil 29. februára 2020), 3. marca 2020 súd uznesením vyzval žalovanú na vyjadrenie sa k žalobe, 29. júna 2020 bolo súdu doručené vyjadrenie žalovanej k žalobe, 6. júla 2020 súd uznesením vyzval sťažovateľa na vyjadrenie sa k vyjadreniu žalovanej, 11. septembra 2020 bola súdu doručená replika sťažovateľa, 27. októbra 2020 súd vyzval žalovanú na dupliku, ktorá bola súdu doručená 17. decembra 2020.

3. Z vyjadrenia okresného súdu k ústavnej sťažnosti vyplýva, že 23. októbra 2024 bol vo veci určený termín pojednávania na 29. máj 2025.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ poukazuje na to, že od podania žaloby uplynulo viac ako päť rokov bez toho, aby vôbec došlo k prvému pojednávaniu vo veci, pričom okresný súd je štyri roky nečinný.

5. Sťažovateľ nepovažuje posudzovanú vec za právne či skutkovo náročnú, pričom uvádza, že vo veci nebolo dosiaľ vykonané žiadne dokazovanie, teda nemožno rozsahom dokazovania a faktickou zložitou veci ospravedlniť nečinnosť súdu.

6. Podľa sťažovateľa mu ako sporovej strane nemožno pripísať konanie, ktorým by plynulé prejednanie sporu obštruoval, a zodpovednosť za vznik prietahov v konaní nesie výlučne okresný súd, ktorý okrem vykonania „*administratívnych*“ úkonov ostal v konaní nečinný.

7. Sťažovateľ zdôraznil, že predmet sporu má pre neho mimoriadny význam, keďže v prípade nekonania súdu o žalobe na ochranu osobnosti je takéto konanie osobitne náročné na psychické vyrovnanie sa s existujúcim sporom, keďže zásah smeruje k podstate ľudskej existencie spojenej so sebaúctou človeka, jeho sebarealizáciou a napĺňaním užších a širších spoločenských vzťahov.

III.

Vyjadrenie okresného súdu

8. Okresný súd v písomnom podaní sp. zn. 1SprV/1124/2024 zo 17. decembra 2024 k sťažnosti okrem prehľadu procesných úkonov v napadnutom konaní uviedol, že v období rokov 2020 až 2022 nebolo možné riadne konať a nariadovať pojednávania vzhľadom na existujúcu obavu zo šírenia prenosného ochorenia COVID-19, a poukázal na vysokú zaťaženosť zákonnej sudkyne a skutočnosť, že od 1. júna 2023 jej kapacitu vyčerpáva poručenská agenda.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

11. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

12. K vzniku zbytočných prietáhov v konaní pred všeobecným súdom môže pritom dôjsť nielen jeho nečinnosťou, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou (m. m. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

13. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

14. V tomto kontexte ústavný súd konštatuje, že predmet napadnutého konania sa priamo týka osobného statusu sťažovateľa, takže v danom prípade ide o mimoriadne citlivé konanie (I. ÚS 129/06), ktoré si vyžaduje mimoriadne starostlivý prístup súdu, a jeho účel možno efektívne naplniť len vtedy, ak súd rozhodne v primeranom čase od podania žaloby, aby sa čo najskôr

odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (napr. I. ÚS 142/03, I. ÚS 145/03, I. ÚS 158/04, I. ÚS 241/06).

15. Pokiaľ ide o posúdenie kritéria právna a skutková zložitost' prejednávanej veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o ochranu osobnosti nie je vo všeobecnosti po právnej stránke zložitým konaním a patrí do štandardnej rozhodovacej agendy všeobecného súdnictva s rozsiahlou judikatúrou v tejto oblasti. Faktická zložitost' veci sa v konaní dosiaľ (vzhl'adom na štádium konania) neprejavila.

16. Pokiaľ ide o správanie s'ťažovateľa, po preskúmaní príslušného spisového materiálu ústavný súd zistil, že s'ťažovateľ svojím správaním v napadnutom konaní neovplyvnil nežiaducim spôsobom jeho dĺžku. Konštatuje však, že počas nečinnosti súdu trvajúcej takmer 4 roky sa s'ťažovateľ mohol a mal aktívne domáhať na súde urýchleného prejednaní veci.

17. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, vychádzajúc z ústavnej s'ťažnosti, vyjadrení okresného súdu a predloženého súdneho spisu. Z obsahu spisu predloženého okresným súdom v tejto veci vyplýva, že konanie sa začalo žalobou z 10. septembra 2019. Po vykonaní prvotných procesných úkonov okresný súd ostal od 27. októbra 2020 až do 23. októbra 2024 (keď nariadil termín pojednávania na máj 2025) absolútne nečinný.

18. Konštatovanie okresného súdu, že vplyv na konanie mala i situácia spôsobená pandémiou COVID-19, ktorá zasiahla aj súdnictvo a spôsobila spomalenie vybavení jednotlivých podaní, ústavný súd považuje za natoľko všeobecné, že naň nemohol prihliadať a ani zo samotného predloženého súdneho spisu ústavný súd nezistil priamu súvislosť medzi mimoriadnymi opatreniami prijatými vládou Slovenskej republiky v súvislosti so zabránením šírení ochorenia COVID-19 a priet'ahmi v napadnutom konaní.

19. Ústavný súd tiež pripomína, že personálne obsadenie súdu, jeho organizácia či vysoký počet vecí v príslušnom oddelení, ako ani optimalizácia súdnictva nie sú dôvodmi, pre ktoré by malo byť ospravedlnené, tolerované a ústavne udržateľné porušovanie základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Nad rámec poznamenáva, že je táto okolnosť z individuálneho hľadiska, teda z hľadiska osoby zákonného sudcu pochopiteľne ospravedlniteľná, avšak z hľadiska celkovej zodpovednosti všeobecného súdu za plynulosť konania v posudzovanej veci ju zohľadniť nemožno.

20. Ústavný súd konštatuje, že okresnému súdu možno vytknúť dlhodobú, ničím neodôvodnenú nečinnosť v trvaní štyroch rokov, a preto dospel k názoru, že došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote (bod 1 výroku rozhodnutia).

V.

Príkaz konať vo veci a priznanie primeraného finančného zadost'účinenia

21. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany s'ťažovateľovi ústavný súd prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) konať v predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov, pretože ku dňu

prerokovania ústavnej sťažnosti nebolo napadnuté konanie právoplatne skončené (bod 2 výroku rozhodnutia).

22. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiada priznať primerané finančné zadost'učinenie 10 000 eur z dôvodov uvedených v bode 7 tohto rozhodnutia.

23. Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

24. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci považoval za potrebné priznať sťažovateľovi finančné zadost'učinenie. Pri svojom rozhodovaní vzal do úvahy všetky okolnosti danej veci, predovšetkým celkovú dĺžku napadnutého konania, privilegovaný predmet konania, neodôvodnenú nečinnosť súdu, ako aj skutočnosť, že sťažovateľ sa mohol aktívnejšie domáhať prejednávania veci (bod 16). Po zohľadnení týchto okolností, majúc na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadost'učinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, považoval za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadost'učinenie 2 000 eur podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku rozhodnutia).

25. Podľa § 135 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody, je povinný sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadost'učinenie, v tejto lehote priznané finančné zadost'učinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadost'učinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

VI.

Trovy konania

26. Sťažovateľ si uplatnil náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním právnou zástupkyňou vo výške 713,96 eur.

27. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Za prvé dva úkony právnej služby, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania a podanie ústavnej sťažnosti, vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2023, ktorá bola 1 373 eur, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2024. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2024 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 343,25 eur. Takto stanovená odmena predstavuje pri dvoch úkonoch 686,50 eur, s režijným paušálom 2 x 13,73 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) spolu 713,96 eur. Ústavný súd teda priznal úspešnému sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia 713,96 eur (bod 4 výroku rozhodnutia).

28. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. januára 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu